

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА
ФАКУЛЬТЕТ ІНФОРМАЦІЙНИХ І ПРИКЛАДНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

В. Ю. Василенко

**ЖУРНАЛІСТСЬКІ ЖАНРИ:
ІНФОРМАЦІЙНІ, АНАЛІТИЧНІ, ХУДОЖНЬО-ПУБЛІЦИСТИЧНІ**

Тематика лекційних, практичних занять,
завдань для позааудиторної роботи для здобувачів вищої освіти
спеціальності 061 (С7) Журналістика ОП «Журналістика»

Вінниця
2025

УДК 070.19(076.5)

Ж 92

*Затверджено вченою радою
факультету інформаційних і прикладних технологій
Донецького національного університету імені Василя Стуса
(протокол № 4 від 24.10.2025)*

Укладач:

Валерія ВАСИЛЕНКО, кандидат наук з соціальних комунікацій, доцент кафедри журналістики та соціальних комунікацій Донецького національного університету імені Василя Стуса.

Рецензенти:

Ірина АВРАМЕНКО, медіаекспертка Інституту демократії імені Пилипа Орлика;
Наталія СТЕБЛИНА, доктор політичних наук, професор кафедри журналістики та соціальних комунікацій ДонНУ імені Василя Стуса.

Ж 92 Журналістські жанри: інформаційні, аналітичні, художньо-публіцистичні: тематика лекційних, практичних занять, завдань для позааудиторної роботи для здобувачів вищої освіти ОС «Бакалавр» спеціальності 061 (С7) Журналістика ОП «Журналістика» / уклад.: В. Ю. Василенко. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2025. 28 с.

У виданні розкрито специфіку, основні напрями, мету, визначено основні завдання, з'ясовано зміст і порядок організації навчального процесу за дисципліною «Журналістські жанри: інформаційні, аналітичні, художньо-публіцистичні», визначено тематику практичних занять та запропоновано завдання для самоперевірки і позааудиторної роботи, обґрунтовано критерії оцінювання.

Рекомендовано для здобувачів вищої освіти денної форми навчання ОС «Бакалавр» спеціальності 061 Журналістика освітньої програми «Журналістика».

УДК 070.19(076.5)

© Василенко В. Ю., 2025

© ДонНУ імені Василя Стуса, 2025

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Тематика лекційних занять. Частина I. Журналістські жанри: інформаційні (1 курс).....	6
Зміст програми практичних занять. Частина I. Журналістські жанри: інформаційні (1 курс).....	8
Тематика лекційних занять. Частина II. Журналістські жанри: аналітичні (2 курс).....	10
Зміст програми практичних занять. Частина II. Журналістські жанри: аналітичні (2 курс).....	11
Тематика лекційних занять. Частина III. Журналістські жанри: художньо-публіцистичні (3 курс).....	13
Зміст програми практичних занять. Частина III. Журналістські жанри: художньо-публіцистичні (3 курс).....	14
Завдання для позааудиторної самостійної роботи.....	16
Тести для самоконтролю	18
Перелік питань для підготовки до іспиту	22
Список рекомендованих джерел.....	26

ВСТУП

Дисципліна «**Журналістські жанри: інформаційні, аналітичні, художньо-публіцистичні**» є наскрізним навчальним курсом, що послідовно викладається протягом трьох років підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 061 Журналістика. Вона належить до циклу професійної та практичної підготовки й спрямована на формування в студентів системного уявлення про жанрову структуру сучасної журналістики, її класифікацію, функції та практику застосування.

Курс має модульну побудову й поділяється на три взаємопов'язані частини:

Частина I. Журналістські жанри: інформаційні (1 курс) – формує уявлення про специфіку інформаційних жанрів, їх стандарти (оперативність, достовірність, точність, баланс думок, відокремлення фактів від коментарів, повнота представлення фактів та інформації), навчає працювати з фактом та інформаційним приводом, готувати замітки, новини, репортажі, інтерв'ю, коментарі.

Частина II. Журналістські жанри: аналітичні (2 курс) – розвиває здатність застосовувати методи аналізу в журналістиці, опановувати жанри коментаря, рецензії, аналітичної статті, огляду та журналістського розслідування, а також засади журналістики даних.

Частина III. Журналістські жанри: художньо-публіцистичні (3 курс) – ознайомлює зі специфікою жанрів нарису, есе, памфлету, фейлетону, художнього портрета, літературно-критичної статті; формує вміння поєднувати документальність із образністю, розвивати авторський стиль, креативність та індивідуальну манеру письма.

Метою вивчення навчальної дисципліни є опанування здобувачами вищої освіти теоретичних знань і практичних навичок роботи в різних журналістських жанрах, від інформаційних до художньо-публіцистичних, із поступовим ускладненням завдань і зростанням творчої самостійності.

Завдання навчальної дисципліни:

- ознайомити здобувачів із класифікацією журналістських жанрів;
- сформувати вміння працювати з фактами, джерелами та інформаційними приводами;
- розвинути аналітичні навички та здатність до аргументованої оцінки подій і явищ;
- навчити створювати повноцінні інформаційні, аналітичні та художньо-публіцистичні тексти;
- сприяти формуванню власного авторського стилю та креативності.

За результатами вивчення дисципліни треба очікувати такі:

• Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі соціальних комунікацій, що передбачає застосування положень і методів соціально-комунікаційних та інших наук і характеризується невизначеністю умов.

- **Загальні компетентності здобувачів вищої освіти:**
 - Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях (ЗК01).
 - Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК04).
- **Спеціальні компетентності здобувачів вищої освіти:**
 - Здатність формувати інформаційний контент (СК02).
 - Здатність створювати медіапродукт (СК03).
 - Здатність ефективно просувати створений медійний продукт (СК05).
- **Результати навчання здобувачів вищої освіти:**
 - Пояснювати свої виробничі дії та операції на основі отриманих знань (ПР01).
 - Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел (ПР04).
 - Генерувати інформаційний контент за заданою темою з використанням доступних, а також обов'язкових джерел інформації (ПР14).
 - Створювати грамотний медіапродукт на задану тему, визначеного жанру, з урахуванням каналу поширення чи платформи оприлюднення (ПР15).
 - Розміщувати оперативну інформацію про свій медіапродукт на доступних інтернет-платформах (ПР17).

ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

ЧАСТИНА I. ЖУРНАЛІСТСЬКІ ЖАНРИ: ІНФОРМАЦІЙНІ (1 КУРС)

Тема 1

Вступ до дисципліни. Інформаційні жанри в системі журналістики

1. Журналістика як система комунікації.
2. Місце інформаційних жанрів у жанровій структурі журналістики.
3. Поняття інформаційного тексту: факт, оперативність, достовірність.
4. Відмінність інформаційних жанрів від аналітичних та художньо-публіцистичних.

Тема 2

Стандарти інформаційної журналістики

1. Оперативність, точність, достовірність.
2. Баланс думок і відокремлення фактів від коментарів.
3. Журналістські стандарти як критерії якості новин.
4. Приклади порушень стандартів в українських та світових медіа.

Тема 3

Факт як основа інформаційного тексту

1. Поняття факту в журналістиці.
2. Інформаційний привід: визначення, види, добір.
3. Джерела інформації: офіційні, неофіційні, відкриті дані.
4. Методи перевірки інформації.

Тема 4

Замітка як базовий жанр

1. Визначення та призначення замітки.
2. Види заміток: інформаційна, проблемна.
3. Структура замітки: лід, основний текст, бекграунд.
4. Правила написання та приклади.

Тема 5

Новина та інформаційне повідомлення

1. Поняття новини, її основні елементи.
2. Принцип «перевернутої піраміди».
3. Новини для друкованих і онлайн-медіа.
4. Інформаційне повідомлення в аудіовізуальних ЗМІ.

Тема 6

Репортаж як жанр інформаційної журналістики

1. Визначення та типологія репортажів.
2. Закони репортажу: спостереження, присутність, фактологічність.
3. Етапи підготовки та написання репортажу.
4. Репортаж у цифрових медіа: мультимедійність і таймінг.

Тема 7

Інтерв'ю як жанр інформаційної журналістики

1. Сутність та класифікація інтерв'ю.
2. Принципи підготовки та проведення інтерв'ю.
3. Техніка формулювання запитань.
4. Обробка матеріалу інтерв'ю: редагування, відбір цитат.

Тема 8

Хроніка та звіт

1. Жанрова специфіка хроніки та звіту.
2. Структура і мова хронікальних повідомлень.
3. Звіт як спосіб відображення подій офіційного характеру.
4. Відмінності хроніки й звіту від новини та замітки.

Тема 9

Коментар як інформаційний жанр

1. Коментар у системі жанрів: оперативний та експертний.
2. Роль коментаря у формуванні новинної картини.
3. Особливості добору експертів.
4. Коментар у друкованих та цифрових медіа.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ЧАСТИНА I. ЖУРНАЛІСТСЬКІ ЖАНРИ: ІНФОРМАЦІЙНІ (1 КУРС)

Тема 1

Вступ до дисципліни.

Інформаційні жанри в системі журналістики

Завдання

1. Проаналізувати кілька коротких текстів (замітка, уривок репортажу, фрагмент есе) та визначити, які з них належать до інформаційних жанрів.
2. Виділити факти в інформаційному тексті, перевірити наявність / відсутність оцінок.
3. Написати мінізамітку (3–4 речення) за принципом «перевернутої піраміди».

Тема 2

Стандарти інформаційної журналістики.

Оперативність, достовірність, точність, баланс думок

Завдання

1. Обрати актуальну подію та знайти два повідомлення з різних медіа.
2. Проаналізувати їх на дотримання стандартів: оперативність, достовірність, точність, баланс думок, відокремлення фактів від коментарів, повнота представлення фактів та інформації.
3. Зробити таблицю порівняння та висновок: яке медіа краще дотрималося стандартів.

Тема 3

Факт як основа інформаційного тексту.

Інформаційний привід, джерела та перевірка

Завдання

1. Записати 3 твердження про подію, яку здобувач спостерігав. Визначити, де факт, а де оцінка.
2. Сформулювати інформаційний привід.
3. Визначити можливі джерела для перевірки факту (офіційні, експертні, очевидці).
4. Скласти список запитань до джерел.
5. Створити замітку (3–4 речення) на основі зібраних фактів.

Тема 4

Замітка як базовий жанр.

Види заміток, структура, правила написання

Завдання

1. Написати замітку за спостереженням або новиною з університетського життя.
2. Дотриматися структури: лід, основний текст, бекграунд.
3. Перевірити відповідність стандартам інформаційної журналістики.

Тема 5
Новина та інформаційне повідомлення

Завдання

1. Скласти новину для онлайн-видання за принципом «перевернутої піраміди».
2. Порівняти новину для друкованої газети й онлайн-медіа (відмінності у структурі та подачі).
3. Підготувати коротке інформаційне повідомлення для теленовин (5–6 речень).

Тема 6
Репортаж як жанр інформаційної журналістики

Завдання

1. Спостерігати за подією (навчальна пара, культурна акція, спортивний захід) і записати 5–7 фактів.
2. На основі спостережень скласти план репортажу.
3. Написати фрагмент репортажу (0,5–1 сторінка).

Тема 7
Інтерв'ю як жанр інформаційної журналістики

Завдання

1. Підготувати перелік із 5–7 запитань до співрозмовника (одногрупника, викладача, запрошеного гостя).
2. Провести коротке інтерв'ю.
3. Скласти текст інтерв'ю у вигляді діалогу або монологу з цитатами.

Тема 8
Хроніка та звіт

Завдання

1. Підготувати коротку хроніку подій за тиждень (3–4 події).
2. Написати звіт про офіційний захід (зустріч, лекцію, конференцію).
3. Визначити відмінності між хронікою, звітом і заміткою.

Тема 9
Коментар як інформаційний жанр

Завдання

1. Підготувати оперативний коментар (2–3 речення) до актуальної події.
2. Скласти експертний коментар за результатами опрацювання матеріалів (3–4 речення).
3. Визначити критерії, які відрізняють коментар від аналітичної статті.

ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

ЧАСТИНА II. ЖУРНАЛІСТСЬКІ ЖАНРИ: АНАЛІТИЧНІ (2 КУРС)

Тема 1

Аналіз як журналістський метод

1. Аналітичні жанри в системі ЗМК. Жанроутворювальні чинники аналітичної журналістики.
2. Типологія та класифікація аналітичних жанрів. Відмінність аналітичних жанрів від інформаційних та художньо-публіцистичних.

Тема 2

Принцип доказовості та аргументації в аналітичній журналістиці

Логіка у журналістиці: доказ та аргументація, типи доказів та аргументів.

Тема 3

Методи аналітичної діяльності в журналістиці

Якісні методи аналітичної діяльності. Кількісні методи аналітичної діяльності.

Тема 4

Аналітична стаття

Жанрові особливості аналітичної статті. Структура аналітичної статті.

Тема 5

Аналітичне інтерв'ю

Жанрові особливості інтерв'ю. Структура аналітичного інтерв'ю.

Тема 6

Аналітичний огляд

Жанрові особливості аналітичного огляду.

Тема 7

Аналітичне розслідування

Жанрові особливості аналітичного розслідування. Інші аналітичні матеріали.

Тема 8

Загальні принципи та філософія журналістики даних

1. Історія журналістики даних. Основні категорії: журналістика даних, дані, відкриті дані.
2. Цілі, завдання та функції журналістики даних. Фактори розвитку та принципи роботи. Аналіз кейсів журналістики даних.

Тема 9

Візуалізація даних

1. Візуалізація як спосіб кодування інформації. Принципи роботи з візуалізацією.
2. Форми та функції візуалізації даних. Каталоги та інструменти візуалізації.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ЧАСТИНА II. ЖУРНАЛІСТСЬКІ ЖАНРИ: АНАЛІТИЧНІ (2 КУРС)

Тема 1

Аналіз як журналістський метод

Завдання

1. Визначити жанроутворювальні чинники аналітичної журналістики.
2. Порівняти аналітичні жанри з інформаційними та художньо-публіцистичними (приклади з медіа).
3. Скласти мінітаблицю з класифікацією аналітичних жанрів.

Тема 2

Принцип доказовості та аргументації

Завдання

1. Визначити основні типи доказів (факти, приклади, експертні оцінки).
2. Проаналізувати виступ політика або експертний коментар у ЗМІ на предмет аргументації.
3. Виявити логічні хиби та пояснити їх суть.

Тема 3

Методи аналітичної діяльності

Завдання

1. Обрати актуальну тему для майбутнього аналітичного матеріалу.
2. Визначити об'єкт і мету аналізу.
3. Обґрунтувати методи дослідження (контент-аналіз, інтерв'ю, статистика).

Тема 4

Аналітична стаття

Завдання

1. Розробити план аналітичної статті: тема, основна теза, аргументи, висновок.
2. Підібрати фактичну базу для матеріалу.
3. Підготувати вступ і лід для майбутньої статті.

Тема 5

Аналітичне інтерв'ю

Завдання

1. Скласти 5–7 запитань для аналітичного інтерв'ю.
2. Визначити потенційних експертів.
3. Пояснити, чим аналітичне інтерв'ю відрізняється від інформаційного.

Тема 6
Аналітичний огляд

Завдання

1. Обрати тему (наприклад, висвітлення війни, культури чи економіки в медіа).
2. Підібрати щонайменше три публікації різних ЗМІ.
3. Підготувати короткий огляд (1 сторінка) з виявленням спільного й відмінного.

Тема 7
Аналітичне розслідування

Завдання

1. Сформулювати ідею журналістського розслідування (суспільно важлива проблема).
2. Визначити джерела й методи збору інформації.
3. Скласти план майбутнього матеріалу.

Тема 8
Журналістика даних

Завдання

1. Знайти відкриті статистичні дані за певною темою (економіка, освіта, культура).
2. Побудувати просту таблицю або діаграму для візуалізації.
3. Написати короткий текст (0,5 сторінки) з поясненням даних.

Тема 9
Візуалізація даних

Завдання

1. Створити інфографіку (графік, діаграму або карту) за власним аналітичним матеріалом.
2. Обґрунтувати вибір типу візуалізації.
3. Оцінити, наскільки вона допомагає зрозуміти суть матеріалу.

**ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ
ЧАСТИНА ІІІ. ЖУРНАЛІСТСЬКІ ЖАНРИ:
ХУДОЖНЬО-ПУБЛІЦИСТИЧНІ (3 КУРС)**

Тема 1

Вступ до художньо-публіцистичних жанрів

1. Публіцистика та публіцистичність: поняття й ознаки.
2. Місце художньої публіцистики у системі журналістських жанрів.
3. Специфіка поєднання документальності й образності.

Тема 2

Нарис як жанр

1. Види нарисів: портретний, подорожній, проблемний, фізіологічний.
2. Структура нарису: вступ, основна частина, завершення.
3. Художні засоби у нарисі.

Тема 3

Есе у сучасній журналістиці

1. Види есе: культурологічне, літературне, соціальне, філософське.
2. Особливості авторського стилю, креативність і суб'єктивність.
3. Есе як жанр інтелектуальної й емоційної публіцистики.

Тема 4

Малі форми художньо-публіцистичних жанрів

1. Етюд, замальовка, щоденник, лист.
2. Особливості композиції та виражальні засоби.
3. Місце малих форм у сучасній журналістиці.

Тема 5

Рецензія, відгук та огляд

1. Специфіка критичної інтерпретації культурних текстів (книг, фільмів, вистав).
2. Баланс фактів та авторських оцінок.
3. Структура та функції рецензії.

Тема 6

Художньо-публіцистичні жанри в цифрову епоху

1. Блоги, авторські колонки, нові медійні формати.
2. Особливості адаптації художньо-публіцистичних жанрів до онлайн-середовища.
3. Цифрова публіцистика: тенденції та перспективи.

Тема 7

Сучасні тенденції розвитку художньо-публіцистичних жанрів

1. Тематична палітра: війна, культура, ідентичність.
2. Трансформація жанрів у глобалізаційну добу.
3. Перспективи розвитку художньо-публіцистичних жанрів в Україні та світі.

**ЗМІСТ ПРОГРАМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
ЧАСТИНА ІІІ. ЖУРНАЛІСТСЬКІ ЖАНРИ:
ХУДОЖНЬО-ПУБЛІЦИСТИЧНІ (3 КУРС)**

Тема 1

Вступ до художньо-публіцистичних жанрів.

Публіцистика та публіцистичність

Завдання

1. Проаналізувати текст (есе, нарис, рецензію) і визначити його жанрові ознаки.
2. Виділити в ньому документальність, авторську позицію та художні засоби.
3. Скласти таблицю «Ознаки публіцистичного тексту» (ознака – приклад).

Тема 2

Нарис як жанр

Завдання

1. Обрати героя для портретного нарису (однокурсник, викладач, діяч культури).
2. Провести коротке інтерв'ю та зробити нотатки зі спостережень.
3. Написати уривок (0,5–1 сторінка) майбутнього нарису з використанням художніх деталей.

Тема 3

Есе у сучасній журналістиці

Завдання

1. Написати есе (1–2 сторінки) на тему: «Людина, яка мене надихає» або «Мій університет очима журналіста».
2. Використати щонайменше три художні засоби (метафора, порівняння, епітет).
3. Прочитати текст у групі й пояснити власні авторські акценти.

Тема 4

Малі форми художньо-публіцистичних жанрів

Завдання

1. Написати замальовку або етюд (1 сторінка) на основі особистого спостереження.
2. Використати прийоми діалогу чи внутрішнього монологу.
3. Пояснити, які художні засоби допомогли створити атмосферу.

Тема 5

Рецензія, відгук та огляд

Завдання

1. Обрати культурний продукт (книга, фільм, вистава).
2. Написати рецензію (2–3 сторінки), поєднавши факти й власну оцінку.
3. Виділити 2–3 художні прийоми твору й пояснити їхній ефект.

Тема 6
Художньо-публіцистичні жанри в цифрову епоху

Завдання

1. Проаналізувати один блог чи авторську колонку (українську або зарубіжну).
2. Визначити стиль, художні засоби, тематику.
3. Створити власну колонку (1–1,5 сторінки), адаптувавши її під онлайн-формат (заголовок, підзаголовок, ключові слова).

Тема 7

Сучасні тенденції розвитку художньо-публіцистичних жанрів

Завдання

1. Об'єднатися у групи та підготувати «випуск газети майбутнього».
2. Розподілити жанри (есе, нарис, рецензія, памфлет).
3. Представити тексти у форматі спільного проекту (PDF чи презентація).

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПОЗААУДИТОРНОЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота здобувачів вищої освіти є важливим складником вивчення дисципліни «Теорія масової комунікації» і спрямована на закріплення, поглиблення та систематизацію знань, здобутих під час лекційних і практичних занять.

Виконання завдань позааудиторної самостійної роботи передбачає:

- опрацювання рекомендованої літератури;
- аналіз медіатекстів та практичних кейсів;
- підготовку есе, повідомлень та мультимедійних презентацій;
- виконання індивідуальних та групових проєктів.

Частина I. Журналістські жанри: інформаційні (1 курс)

1. Опрацювати рекомендовану літературу з інформаційних жанрів і скласти конспект основних стандартів (оперативність, достовірність, точність, баланс думок).
2. Підготувати 2–3 короткі замітки з університетського життя, дотримуючись принципу «перевернутої піраміди».
3. Написати новину для онлайн-видання та порівняти її зі структурою новини для друкованого ЗМІ.
4. Скласти план майбутнього репортажу з культурної або спортивної події (визначити факти, героїв, цитати).
5. Підготувати інтерв'ю з однокурсником / викладачем (5–7 запитань) і оформити його у вигляді журналістського матеріалу.
6. Створити хроніку подій за тиждень (3–4 події, по 2–3 речення кожна).

Частина II. Журналістські жанри: аналітичні (2 курс)

1. Прочитати аналітичну статтю у ЗМІ та скласти її структурний план (тема, теза, аргументи, висновок).
2. Написати короткий коментар (0,5–1 сторінка) до актуальної події, використовуючи факти та аргументи.
3. Підготувати рецензію на статтю / книгу / фільм (1–2 сторінки).
4. Зробити огляд кількох публікацій на одну тему в різних медіа (визначити спільне й відмінне).
5. Розробити ідею для журналістського розслідування (сформулювати проблему, джерела інформації, методи збору фактів).
6. Підготувати невеликий проєкт у форматі журналістики даних: зібрати відкриту статистику й подати її у вигляді таблиці або інфографіки.

Частина III. Журналістські жанри: художньо-публіцистичні (3 курс)

1. Прочитати кілька нарисів (українських чи зарубіжних авторів) і скласти перелік їх жанрових ознак.
2. Написати портретний нарис про знайому людину (0,5–1 сторінка).
3. Створити есе на тему «Образ мого університету» або «Людина, яка мене надихає».
4. Підготувати памфлет або фейлетон на актуальну соціальну проблему.

5. Написати художній портрет (1 сторінка) із використанням метафор, порівнянь, образних деталей.
6. Підготувати літературно-критичну статтю (аналіз однієї книги / вистави / фільму) з акцентом на авторську позицію.

ТЕСТИ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

Частина I. Журналістські жанри: інформаційні (1 курс)

1. Головна одиниця інформаційного жанру:

- а) аргумент;
- б) факт;
- в) припущення;
- г) думка.

2. Який принцип структури новини визначається як «найважливіше – спочатку»?

- а) пряма мова;
- б) композиція «кільце»;
- в) «перевернута піраміда»;
- г) хронологічна розповідь.

3. Яка ознака НЕ є стандартом інформаційної журналістики?

- а) баланс думок;
- б) оперативність;
- в) художня образність;
- г) достовірність.

4. До інформаційних жанрів належить:

- а) нарис;
- б) коментар;
- в) есе;
- г) фейлетон.

5. Що таке лід у замітці?

- а) назва рубрики;
- б) короткий вступ, що містить найважливіші факти;
- в) підпис до фотографії;
- г) частина бекграунду.

6. Чим репортаж відрізняється від замітки?

- а) репортаж містить художні образи;
- б) репортаж базується на спостереженні й передачі атмосфери;
- в) репортаж завжди коротший;
- г) замітка має більше цитат.

7. Хто є головним носієм інформації в інтерв'ю?

- а) журналіст;
- б) співрозмовник;
- в) редактор;
- г) аудиторія.

8. Хроніка відрізняється від новини тим, що:

- а) не містить фактів;
- б) події подаються у хронологічній послідовності;
- в) має емоційний характер;
- г) використовує суб'єктивну оцінку.

Частина II. Журналістські жанри: аналітичні (2 курс)

9. Головна відмінність аналітичних жанрів від інформаційних:

- а) використання фактів;
- б) глибина осмислення та інтерпретації;
- в) оперативність;
- г) використання прямих цитат.

10. До аналітичних жанрів належить:

- а) хроніка;
- б) фейлетон;
- в) огляд;
- г) замітка.

11. У чому полягає особливість коментаря як аналітичного жанру?

- а) він подає лише факти;
- б) він містить пояснення та інтерпретацію подій;
- в) він завжди емоційний;
- г) він пишеться без джерел.

12. Що таке рецензія?

- а) опис події без аналізу;
- б) критичний відгук на твір мистецтва чи ЗМІ;
- в) художній нарис про людину;
- г) огляд преси.

13. Головна мета журналістського розслідування:

- а) викликати емоційний відгук;
- б) виявити й довести факти суспільно значущої проблеми;
- в) розважити аудиторію;
- г) скласти хроніку подій.

14. Аналітична стаття відрізняється від інформаційної тим, що:

- а) є коротшою;
- б) містить інтерпретацію та аргументи;
- в) використовує тільки прямі цитати;
- г) не потребує фактів.

15. Огляд як жанр передбачає:

- а) лише виклад події;
- б) аналіз кількох матеріалів чи явищ у сукупності;
- в) художній опис;
- г) використання виключно статистики.

16. Яка головна ознака аналітичної журналістики?

- а) виключно опис події;
- б) оцінка та пояснення фактів;
- в) використання художніх засобів;
- г) відсутність джерел.

Частина III. Журналістські жанри: художньо-публіцистичні (3 курс)

17. Основна ознака художньо-публіцистичних жанрів:

- а) виключно об'єктивність;
- б) поєднання документальності й образності;
- в) використання лише статистики;
- г) відсутність авторської позиції.

18. До художньо-публіцистичних жанрів належить:

- а) замітка;
- б) нарис;
- в) новина;
- г) звіт.

19. Що відрізняє есе від аналітичної статті?

- а) більша кількість джерел;
- б) емоційність і суб'єктивність викладу;
- в) виключно фактологічна база;
- г) відсутність авторського «я»;

20. Памфлет і фейлетон подібні за тим, що:

- а) використовують емоційний вплив і сатиру;
- б) завжди мають науковий стиль;
- в) побудовані виключно на статистиці;
- г) не містять авторської позиції.

21. Головна риса портретного нарису:

- а) відсутність суб'єктивності;
- б) створення образу героя через факти та художні засоби;
- в) використання лише статистики;
- г) точна хронологія подій.

22. Що характерно для літературно-критичної статті?

- а) суб'єктивна емоційність без аналізу;
- б) поєднання опису твору та його оцінки;
- в) виключно фактологічність;
- г) відсутність авторської позиції.

23. Есе у журналістиці відрізняється тим, що:

- а) має строго науковий стиль;
- б) будується на асоціаціях і авторських роздумах;
- в) використовує лише факти;
- г) належить до офіційних жанрів.

24. Художньо-публіцистичний текст завжди:

- а) ґрунтується на вигаданих подіях;
- б) поєднує реальні факти та образність;
- в) використовує виключно статистичні дані;
- г) є копією художньої літератури.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ

Частина I. Журналістські жанри: інформаційні (1 курс)

1. Сутність і місце інформаційних жанрів у системі журналістики.
2. Основні функції інформаційних жанрів у суспільстві.
3. Стандарти інформаційної журналістики: оперативність, достовірність, точність, баланс думок.
4. Проблеми дотримання журналістських стандартів у сучасних українських медіа.
5. Факт як головна одиниця інформаційного тексту: визначення та ознаки.
6. Відмінність факту від судження та оцінки в журналістському тексті.
7. Інформаційний привід: сутність, види та роль у журналістиці.
8. Джерела інформації: класифікація, приклади, вимоги до роботи з ними.
9. Методи перевірки достовірності інформації у журналістській практиці.
10. Замітка як базовий жанр журналістики: структура, ознаки, приклади.
11. Види заміток та їх специфіка.
12. Заголовок і лід у замітці: функції та правила написання.
13. Хроніка: жанрові ознаки, структура, приклади.
14. Репліка: особливості, відмінність від коментаря та хроніки.
15. Коментар як малий інформаційний жанр: функції, види, структура.
16. Спільні та відмінні риси хроніки, репліки та коментаря.
17. Звіт як інформаційний жанр: визначення, ознаки, структура.
18. Види звітів: протокольний, розгорнутий, аналітичний.
19. Вимоги до стилю та мови звіту.
20. Інтерв'ю: визначення жанру, специфіка та роль у журналістиці.
21. Підготовка до інтерв'ю: вибір теми, підготовка запитань, робота з респондентом.
22. Типи інтерв'ю: інформаційне, портретне, проблемне.
23. Обробка матеріалів інтерв'ю: виділення цитат, редагування, заголовки.
24. Репортаж: сутність жанру, його типологічні ознаки.
25. Етапи роботи над репортажем: підготовка, збір матеріалу, написання.
26. Закони репортажу: факт, атмосфера, деталь, герой.
27. Види репортажів: подієвий, тематичний, проблемний.
28. Сучасні трансформації жанру репортажу (онлайн, мультимедійні формати).
29. Інформаційні жанри у цифрову добу: особливості подачі новин онлайн.
30. Мультимедійність і таймінг в онлайн-медіа: виклики та можливості.

Частина II. Журналістські жанри: аналітичні (2 курс)

1. Розкрийте визначення категорій «аналітика» та «аналітична журналістика».
2. Визначте актуальні тенденції розвитку аналітичної журналістики.
3. Охарактеризуйте жанроутворювальні чинники аналітичної журналістики.
4. Визначте та розкрийте типологію і класифікацію аналітичних жанрів.
5. Вкажіть ключові відмінності аналітичних жанрів від інформаційних та художньо-публіцистичних.
6. Розкрийте основний зміст принципу доказовості та для чого вона потрібна в аналітичній журналістиці.

7. Визначте основний зміст категорії «аргумент» і типи аргументів.
8. Що являють собою групи предметів аналізу в аналітичній журналістиці і якими вони бувають?
9. Розкрийте основний зміст групи предметів аналізу: аналіз події.
10. Розкрийте основний зміст групи предметів аналізу: аналіз процесу.
11. Розкрийте основний зміст групи предметів аналізу: аналіз ситуації.
12. Розкрийте основний зміст групи предметів аналізу: аналіз понять (ідей).
13. Розкрийте основний зміст групи предметів аналізу: аналіз соціальних потреб.
14. Розкрийте основний зміст групи предметів аналізу: аналіз цілей діяльності.
15. Розкрийте основний зміст групи предметів аналізу: аналіз засобів діяльності.
16. Розкрийте основний зміст групи предметів аналізу: аналіз умов діяльності.
17. Розкрийте основний зміст групи предметів аналізу: аналіз у ЗМІ результатів діяльності.
18. Розкрийте основний зміст групи предметів аналізу: аналіз варіантів діяльності.
19. Визначте основні тематичні види аналізу.
20. Розкрийте основний зміст політичного аналізу в аналітичній журналістиці.
21. Розкрийте основний зміст економічного аналізу в аналітичній журналістиці.
22. Розкрийте основний зміст історичного аналізу в аналітичній діяльності.
23. Розкрийте основний зміст військового аналізу в аналітичній діяльності.
24. Розкрийте основний зміст соціологічного аналізу в аналітичній діяльності.
25. Визначте основні принципи аналітичної діяльності в журналістиці.
26. Визначте типи методів в аналітичній журналістиці.
27. Розкрийте основний зміст методу спостереження в аналітичній журналістиці.
28. Розкрийте основний зміст методу експерименту в аналітичній журналістиці.
29. Розкрийте основний зміст методу аналізу документів в аналітичній журналістиці.
30. Розкрийте основний зміст дискурс-аналізу в аналітичній журналістиці.
31. Розкрийте основний зміст контент-аналізу в аналітичній журналістиці.
32. Розкрийте основний зміст методу «експертне опитування» в аналітичній журналістиці.
33. Розкрийте основний зміст методу аналізу ситуації в аналітичній журналістиці.
34. Розкрийте основний зміст івент-аналізу в аналітичній журналістиці.
35. Розкрийте основний зміст методу опитування в аналітичній журналістиці.
36. Розкрийте основний зміст методу анкетування в аналітичній журналістиці.
37. Розкрийте зміст статистичних методів, індексу, рейтингу в аналітичній журналістиці.
38. Розкрийте зміст підходів до прогнозування в журналістській діяльності.
39. Розкрийте особливості верифікації результатів соціологічних досліджень.
40. Розкрийте особливості роботи аналітичного журналіста.

Частина III. Журналістські жанри: художньо-публіцистичні (3 курс)

1. Дати визначення поняття «жанр».
2. Різновиди жанрів у журналістиці.
3. Місце художньо-публіцистичних жанрів у журналістиці.
4. Види художньо-публіцистичних жанрів.

5. Замальовка як різновид художньо-публіцистичного жанру.
6. Нарис як різновид художньо-публіцистичного жанру.
7. Портретний нарис: особливості, характеристика.
8. Проблемний нарис: особливості, характеристика.
9. Замальовка та нарис: порівняльна характеристика.
10. Есе як різновид художньо-публіцистичного жанру.
11. Види есе та ознаки есе.
12. Назвати відомих есеїстів сучасності.
13. Фейлетон як художньо-публіцистичний жанр.
14. Памфлет як художньо-публіцистичний жанр.
15. Фейлетон і памфлет: порівняльна характеристика.
16. Художні засоби (визначення, особливості застосування в журналістиці).
17. Види художніх засобів (коротка характеристика за кожним із видів).
18. Алегорія як художній засіб.
19. Анафора як художній засіб.
20. Гіпербола як художній засіб.
21. Епітет як художній засіб.
22. Метафора як художній засіб.
23. Порівняння як художній засіб.
24. Літота як художній засіб.
25. Метонімія як художній засіб.
26. Засоби комічного (визначення, особливості застосування в журналістиці).
27. Види комічного (коротка характеристика за кожним із видів).
28. Гумор як вид комічного.
29. Сатира як вид комічного.
30. Іронія як вид комічного.
31. Сарказм як вид комічного.
32. Інвектива як вид комічного.

Підсумкова форма контролю – іспит або індивідуальне творче завдання у вигляді двох робіт: написання наукового есе та наукова робота здобувача вищої освіти з дисципліни у вигляді написання тез або проходження курсів за тематикою дисципліни та отримання сертифікатів про успішне проходження. Загальна підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється відповідно до методики накопичення балів за результатами поточного та підсумкового контролю.

Критерії оцінювання іспиту

Екзаменаційний білет складається з трьох питань, кожне з яких оцінюється по 10 балів (разом 30 балів).

Відповідь має відповідати п'яти критеріям (кожен по 2 бали, разом 10):

- повнота розкриття питання;
- логіка викладу, культура мовлення;
- впевненість, емоційність і аргументованість;
- аналітичні міркування;
- уміння робити порівняння, висновки.

АЛЬТЕРНАТИВА ІСПИТУ

До альтернативи належить підготовка журналістських матеріалів (4 матеріали) через вибір та обґрунтування теми матеріалів, формування джерельної бази, методів аналітично діяльності, збір та обробку даних / інформації, підготовку та написання, а також розміщення у навчальному блозі авторських матеріалів.

Таблиця 1 – Критерії оцінювання творчих робіт

Бали	Критерії оцінювання
10	Робота виконана у повному обсязі, оформлена відповідно до вимог та структури кожного типу матеріалу, містить необхідну інформацію за визначеною темою, матеріал відповідає журналістським стандартам (шість критеріїв). Здобувач здатний описати процес підготовки матеріалу
7–9	Робота виконана в необхідному обсязі, оформлена відповідно до вимог та структури кожного типу матеріалу, містить необхідну інформацію за визначеною темою, але містить певні недоліки. Дотримано не менше п'яти з шести стандартів. Здобувач здатен описати процес підготовки матеріалу
4–6	Робота виконана в необхідному обсязі, має певні неточності у форматі та структурі матеріалу, містить неповну інформацію за визначеною темою. Дотримано не менше п'яти з шести журналістських стандартів. Здобувач загалом здатен описати процес підготовки матеріалу
1–3	Робота виконана не у повному обсязі, має значні неточності у форматі та структурі інформаційного / аналітичного / художньо-публіцистичного матеріалу, містить неповну інформацію за визначеною темою. Дотримано менше п'яти з шести журналістських стандартів. Здобувач здатен описати процес підготовки матеріалу, але допускає неточності
0	Робота не виконана взагалі або здана невчасно

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна література

1. Гарачковська О. О. Жанри журналістики в системі друкованих ЗМІ. Київ: КНУКіМ, 2019. 343 с.
2. Дмитровський З. Аналітична журналістика: тексти лекцій. Львів: Малий видавничий центр факультету журналістики ЛНУ ім. І. Франка, 2021. 138 с.
3. Дрешпак В. М. Жанрологія журналістських творів: навч. посіб. Дніпро: УМСФ, 2021. 186 с.
4. Кузнецова О. Д. Інформаційні жанри і методи преси: навч. посіб. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. 162 с.
5. Кузнецова О. Д. Журналістські аналітичні жанри преси: навч. посіб. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2023. 296 с.
6. Лубкович І. Інформаційна журналістика: методи збору інформації, відображення дійсності та жанри. Львів: ПАІС, 2020. 104 с.
7. Носке Г. Журналістика: що треба знати та вміти: кн. для читання та підручник; пер. з нім. В. Климченка. Київ: Академія української преси, 2017. 312 с.
8. Радчик Р. В. Журналістський фах: інформаційні жанри: навч. посіб. Київ: ВПЦ «Київ. ун-т», 2015. 271 с.

Допоміжна література

1. Галудзіна-Горобець В. Журналістське дослідження в українських реаліях. *Український інформаційний простір*. 2021. № 2(8). С. 137–145.
2. Гарачковська О. Жанрові особливості аналітичної журналістики у контексті становлення сучасного інформаційного простору. *Український інформаційний простір*. 2021. № 2(8). С. 146–154.
3. Городенко Л., Цимбаленко Є., Гащенко І. Соціально-комунікаційні технології розбалансування у соціальних мережах. *Evropsky politicky a pravni diskurz*. 2018. № 5. С. 210–216.
4. Михайлин І. Основи журналістики: підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 496 с.
5. Романовська О. О., Романовська Ю. Ю., Романовський О. О. Досвід вищої освіти Сполучених Штатів Америки ХХ–ХХІ ст. Кн. 3. Особливості інноваційного розвитку сфери вищої освіти США другої половини ХХ – початку ХХІ ст. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 248 с.
6. Солодовник Д. Візуалізація інформації в журналістиці даних: бібліометричний аналіз наукових досліджень. *Communications and Communicative Technologies*. 2022. Вип. 22. С. 132–140.
7. Холод О. Інмутація суспільства під впливом імітації масової комунікації. *Медіанпростір*. 2015. № 8. С. 35–41.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека для роботи з Big Data. *TEXTY.org.ua*. URL: <https://texty.org.ua/archive-books/> (дата звернення: 22.08.2025).

2. Бібліотека масової комунікації та медіаграмотності. *Академія Української Преси*. URL: <https://www.aup.com.ua/category/library/> (дата звернення: 22.08.2025).
3. Василина К. Соціокультурні передумови виникнення жанру памфлета в Англії кінця XVI ст. *Український Шекспірівський портал*. 2018. URL: <https://shakespeare.znu.edu.ua/vasilina-k-sociokulturni-peredumovi-viniknennja-zhanru-ramfleta-v-anglii-kincja-xvi-st-2/> (дата звернення: 22.08.2025).
4. Відкриті реєстри онлайн: повний список. *GrowHow.in.ua*. URL: <https://www.growhow.in.ua/vidkryti-reiestry-onlayn-povnyu-spysok/> (дата звернення: 08.08.2025).
5. Довженко О. Як знайти героя для тексту. *MediaLab*. 2018. URL: <http://medialab.online/news/hero/> (дата звернення: 22.08.2025).
6. Довженко О. Як писати критичні тексти. *MediaLab*. 2018. URL: <http://medialab.online/news/critique/> (дата звернення: 22.08.2025).
7. Онлайн-ресурси для створення інфографіки. *Internews Ukraine*. 2018. URL: <https://internews.ua/opportunity/creating-infographics> (дата звернення: 22.08.2025).
8. Посібник з верифікації даних. *European Journalism Centre*. URL: http://verificationhandbook.com/downloads/verification.handbook_ua.pdf (дата звернення: 22.08.2025).
9. Як краще писати тексти новин для сайту, щоб привернути увагу читачів та не викликати хвилю хейту. *Український копірайтер*, 2023. URL: <https://www.devyatka.com.ua/kopirajtyng/yak-pysaty-novyny/> (дата звернення: 22.08.2025).
10. Rogers S. Data journalism and other curiosities. URL: <https://simonrogers.net/> (дата звернення: 22.08.2025).
11. The Data Journalism. Handbook. *DataJournalism.com*. URL: <https://datajournalism.com/> (дата звернення: 22.08.2025).
12. Як писати рецензії на книги та фільми: поради критиків. *Journalism teachers' academy*. URL: <https://www.jta.com.ua/knowledge-base/yak-pysaty-retsenzii-na-knyhy-ta-filmy-porady-krytykiv/> (дата звернення: 22.08.2025).

Навчальне видання

Василенко Валерія Юріївна

**ЖУРНАЛІСТСЬКІ ЖАНРИ:
ІНФОРМАЦІЙНІ, АНАЛІТИЧНІ, ХУДОЖНЬО-ПУБЛІЦИСТИЧНІ**

Тематика лекційних, практичних занять,
завдань для позааудиторної роботи для здобувачів вищої освіти
спеціальності 061 (С7) Журналістика ОП «Журналістика»

Редактор О. А. Солдатова
Технічний редактор Т. О. Важеніна-Гопрак

Підписано до друку 17.12.2025
Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Друк – цифровий. Умовн. друк. арк. 1,62.
Тираж 30. Зам. 119.

Донецький національний університет імені Василя Стуса
21021, м. Вінниця, 600-річчя, 21.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру
серія ДК № 5945 від 15.01.2018